

9. ΜΥΚΗΝΑΪΚΑ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΧΑΪΑΣ

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰσῆλθον εἰς τὴν ἔρευναν τῶν Μυκηναϊκῶν Νεκροταφείων τῆς ἀνατολικῆς ἀρχαίας Ἀχαΐας, ὡς εἶχον ὑποσχεθῆ καὶ προαναγγεῖλει ἐν τοῖς ΠΑΕ 1938, σ. 118-119.

Ἐὰν δὲ τὰ νεκροταφεῖα ταῦτα ὀνομάζωμεν κατὰ συνθήκην Μυκηναϊκά, ὡς ἀναγόμενα εἰς τὴν τελευταίαν φάσιν τοῦ Ἑλλαδικοῦ πολιτισμοῦ, εἰς ἣν τοποθετοῦνται τὰ εὑρήματα τῶν Μυκηνῶν, ή ὀνομασία αὕτη προσήκει καὶ κατὰ κυριολεξίαν εἰς τὰ νεκροταφεῖα ταῦτα τῆς ἀρχαίας Ἀχαΐας, διότι ὑπάρχει παράδοσις ἀρχαία, καθ' ἣν ἐνταῦθα οἱ μὲν Μυκηναῖοι σύνοικοι ἐγένοντο τοῖς Ἀχαιοῖς ἀφικόμενοι κατὰ συμφορὰν ἐκ τῆς Ἀργολίδος, ὁ δὲ Ὁρέστης ἐγένετο ἰδρυτὴς ἐν Κερυνείᾳ ἵεροῦ τῶν Εὐμενίδων, δηλ. κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ὑστερομυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, εἰς δὲν ἀνήκουσι τὰ ὑφ' ἡμῶν ἀνασκαπτόμενα καὶ ἐρευνώμενα νεκροταφεῖα. Ταῦτα κατηγορηματικῶς ἀναφέρει ὁ Παυσανίας ἐν τοῖς Ἀχαιϊκοῖς VII, 25, 5 καὶ ἐ.

Ἐχομεν δ' εὗρει ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἀχαΐᾳ πολλὰς θέσεις Μυκηναϊκῶν νεκροταφείων, ὡς τὴν ἔρευναν ἡρχίσαμεν ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου.

Καὶ ἡ πρώτη θέσις, ἣν ἡρευνήσαμεν, δονομάζεται «Τραπεζᾶ» πλησίον τοῦ χωρίου Χατζῆ, ἀπέχοντος μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἐξ Αιγίου.

Είναι δὲ ἡ θέσις αὕτη τραπεζοειδής γήλοφος κατάμεστος ἀμπελοφυτεῶν, ἐκ Ψαμμίτου λίθου λίαν εὐθρύπτου καὶ περιβάλλεται ὑπὸ τείχους σφεζομένου κατὰ διαστήματα καὶ περιέχοντος πολλὰ εἴδη τειχοδομίας.

Οἱ τάφοι ἀτυχῶς ἥσαν κατεστραμμένοι καὶ σεσυλημένοι, ἡ δὲ καταστροφὴ καὶ σύλησις αὐτῶν δφείλεται οὐ μόνον εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀμπέλων ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ εἰς νεωτάτας καὶ ἐν βίᾳ γενομένας λαθραίας ἀνασκαφάς. Οὐδὲν εὔρημα ἔνεκα τούτου ἔσχομεν.

Ἡ δὲ δευτέρα θέσις, ἣν ἡρευνήσαμεν, δονομάζεται «Ἀχούρια» πλησίον τοῦ χωρίου Ἀχαλαδίες, ἀπέχοντος $2\frac{1}{2}$ ὥρας ἐξ Αιγίου, εἰς τὰ πέραν τοῦ Σελινοῦντος ποταμοῦ ὑψώματα τῶν ὑπωρειῶν τῆς Φτέρης.

Είναι δ' ἡ θέσις αὕτη λίαν ἀπότομος λόφος, ἐν φέρει ἀναπτυχθῆ πλούσιος καὶ πυκνότατος πευκών, οὐ αἱ φίται ἔχουσι καταστρέψει τοὺς ἐν αὐτῷ λαξευτοὺς τάφους, ὡς ἡ ἔρευνα καὶ ἄκαρπος καὶ δυσχερεστάτη ἔνεκα τούτου καθίσταται.

Ἡρκέσθημεν εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ἐνιαχοῦ φαλακρῶν μερῶν τοῦ λόφου, ἐν οἷς συνηντήσαμεν μὲν τάφους ἀλλὰ πάντας σεσυλημένους ὑπὸ προσφάτων

λαθραίων ἀνασκαφῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδὲν καὶ ἐκ τούτων εὑρηματάσχομεν.

Μετὰ πολυετῆ ἔρευναν τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀρχαίας Ἀχαΐας πρώτην φορὰν ἐπανήλθομεν καὶ δὴ μετὰ κοπιώδη ἔρευναν ἄνευ εὑρημάτων.

Εἶναι δ' ὅμως ἀρχετὸν διὰ τὴν ἴστορίαν τοῦ τόπου, διτι πιστοποιοῦμεν αὐτόθι τὴν ὑπαρχεῖν νεκροταφείων τῶν χρόνων ἐκείνων καὶ διτι ἐλπίζομεν εἰς τὴν εὔρεσιν πλουσίων εὑρημάτων, ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ πολίσματος τῆς Κερούνειας (Μαρμουσά), περὶ ἣς ἐγράψαμεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω εἰρημένοις Πρακτικοῖς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Έταιρείας, ἣτις κυρίως ὑπῆρξε τὸ καταφύγιον τῶν προσφύγων Μυκηναίων, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Αἴγιῳ, τοῦ ὁποίου τὸ προϊστορικὸν νεκροταφεῖον σφέζεται καὶ τοῦ ὁποίου τὴν σωτηρίαν ἐπετύχομεν διὰ τῆς πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας ὑπ' ἀριθ. 587, 28-1-38 ἐμπιστευτικῆς ἡμῶν Ἐκθέσεως.

Ἐν τῇ ἔκθεσει περὶ τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1938 ἀνασκαφῆς ΠΑΕ σ. 119 εἰχον ὑποσχεθῆ νὰ δημοσιεύσω τὸν κατάλογον τῶν εὑρημάτων αὐτῶν, εὐθὺς ὡς ἡθελον ταῦτα καθορισθῆ καὶ συγκολληθῆ. Τούτου γενομένου δημοσιεύω κατωτέρω τὰ εὑρήματα ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὰ αὐτόθι ἀναφερόμενα.

1) Μέγας γαστρώδης Μυκηναϊκὸς ἀμφορεὺς μὲ δύο ὥτα ἐπὶ τῆς κοιλίας καὶ δύο ἀποφύσεις ἐπὶ τοῦ ὕμου. Ὅπο τὸν λαιμὸν ταινία μὲ συγκεντρικὰ ἡμικύκλια κεκοσμημένη. Ἀκέραιος καὶ μόνον δλίγον εἰς τὸ στόμιον ἀποκεκρουμένος. Ὕψος 0,40 μ., πλάτος στομίου 0,145 μ., πλάτος ἀγγείου μετὰ τῶν ὥτων 0,445 μ.

2) Μικρότερος Μυκηναϊκὸς ἀμφορεὺς τετράωτος (τὰ ὥτα ἐπὶ τῆς κοιλίας ὧν τὰ δύο μεῖζονα τῶν ἑτέρων δύο). Περὶ τὴν κοιλίαν ταινία περιλαμβάνουσα καὶ τὰ τέσσαρα ὥτα καὶ κεκοσμημένη διὰ σειρῶν δεσμίδων ἡμικυκλίων ἀποτελουμένων ἐξ ἐπτὰ ἢ ἔξ ἢ πέντε ἢ καὶ τεσσάρων ἡμικυκλίων. Τὸ λοιπὸν ἀγγεῖον εἰναι κεκοσμημένον διὰ γραπτῶν ταινιῶν ἀπὸ τοῦ στομίου μέχρι τῆς βάσεως, ὃν τὰ χρώματα ἀριστα σφέζονται. Ὅψ. 0,26 μ., στομίου πλάτος 0,12 μ., πλάτος ἀγγείου 0,27 μ.

3) Τρίωτον εὐμέγεθες λεβήτιον (τὸ ἐν οὓς τεθραυσμένον). Πηλὸς ἐρυθρωπός. Περὶ τὰ ὥτα ζώνη πεπληρωμένη εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ὥτων διαστήματα διὰ δύο κυκλικῶν σειρῶν ἐνουμένων διὰ δικτυωτοῦ τριγώνου. Ὅψ. 0,17 μ., πλάτος στομίου 0,11 μ.

4) Μικρότερον τρίωτον λεβήτιον ἀκέραιον. Περὶ τὰ ὥτα ζώνη καὶ μεταξὺ τῶν ὥτων κεκοσμημένη διὰ δικτυωτοῦ γραμμικοῦ κοσμήματος. Ὅψ. 0,11 μ., πλάτος στομίου 0,750 μ.

5) Μικρὰ μόνωτος οἰνοχόη ἔχουσα περὶ τοὺς ὅμους ταινίαν κεκοσμημένην διὰ δύο ἐπιμήκων κοσμημάτων, ἐσχηματοποιημένων φυτῶν ἢ ζώων τοῦ θαλασσίου βασιλείου μεταξὺ τῶν δποίων τρίγωνα διὰ γραμμῶν πεπληρωμένα. "Υψ. 0,15 μ., πλάτος στομίου 0,045 μ. Τὸ δλον ἀγγεῖον διὰ γραπτῶν κύκλων πεπληρωμένον.

6) Τρίωτος κρατηρίσκος. Ἐλλείπουσι τὰ ὥτα καὶ μέρος τοῦ στομίου. Περὶ τὰ ὥτα ταινία πεπληρωμένη διὸ ἡμικυκλίων καὶ ἄνωθι αὐτῶν διὰ μελάνων κοσμημάτων περιβαλλομένων ὑπὸ στιγμῶν. "Υψ. 0,13 μ., πλάτος στομίου 0,09 μ.

7) Μικρὸν λεβήτιον τρίωτον. Στόμιον κατεστραμμένον. Πηλὸς πρασινόφαιος. Ἐπὶ τῆς κοιλίας συνεχὲς λοφοειδὲς κόσμημα. "Υψ. 0,06 μ.

8) "Ετι μικρότερον τρίωτον λεβήτιον μὲ κατεστραμμένον κατά τι τὸ χειλός. Πηλὸς ἐρυθρωπός.

9) Μικρὸν δίωτον κύπελλον δλίγον τεθραυσμένον περὶ τὸ χειλός καὶ πηλοῦ ἐρυθροῦ. "Υψ. 0,07 μ., πλάτος στομίου 0,055 μ.

10) Τυφλόστομος ἀμφορεὺς πηλοῦ ἐρυθρωποῦ ἀκέραιος. Περὶ τοὺς ὅμους κοσμήματα συμπλέγματος ψαροκοκκάλων. Εἴτα μέλανες κύκλοι περὶ δλον τὸ ἀγγεῖον. "Υψ. 0,21 μ.

11) Τυφλόστομος ἀμφορεὺς ἀκέραιος. Περὶ τοὺς ὅμους ζώνη μὲ ἡμικύκλια συγκεντρικὰ περατούμενα εἰς στιγμὰς μεταξὺ τῶν δποίων ἐπίμηκες γραμμικὸν κόσμημα. Περὶ τὸ στόμιον ἀνὰ ἓν πυραμιδοειδὲς κόσμημα ἀποτελούμενον διὸ ἐπαλλήλων πυραμίδων. "Υψ. 0,21 μ.

12) Τυφλόστομος ἀμφορεὺς ἀκέραιος καὶ μόνον τὸ στόμιον αὐτοῦ κατά τι ἐλλιπές. Περὶ τοὺς ὅμους ζώνη πλήρης ποικίλων γεωμετρικῶν κοσμημάτων. Περὶ τὴν κοιλίαν ἐτέρα ζώνη πλήρης διὰ συνεχῶν δεσμίδων συγκεντρικῶν ἡμικυκλίων, ἐκάστη τῶν δποίων ἐν μέρει καλύπτεται ὑπὸ τῆς ἐπομένης. "Υψ. 0,25 μ.

13) Τυφλόστομον ἀμφορείδιον φέρον ἐπὶ τῆς ζώνης τῶν ὅμων δεσμίδας ἡμικυκλίων καὶ τρίγωνον μεστὸν γραμμικῶν κοσμημάτων. Περὶ τὴν κοιλίαν ἐλικοειδῆ γραμμήν. Τὸ λοιπὸν ἀγγεῖον διὰ μελανῶν κύκλων κεκοσμημένον. Μέρος τῆς κοιλίας τεθραυσμένον. "Υψ. 0,175 μ.

14) Τυφλόστομον ἀμφορείδιον ἀκέραιον ἐρυθρωποῦ πηλοῦ, φέρον ἐπὶ τῆς ζώνης περὶ τοὺς ὅμους ἀκτινωτοὺς κύκλους καὶ γραμμικὸν δικτυωτὸν κόσμημα. "Υψ. 0,17 μ.

15) Τυφλόστομον ἀμφορείδιον ἀκέραιον μὲ τὸ στόμιον δλίγον ἐλλιπές φέρον ἐπὶ τῶν ὅμων ποικίλα κοσμήματα. "Υψ. 0,19 μ.

16) Παρόμοιον σχεδόν. "Υψ. 0,15 μ.

17) Ἄμφορεὺς τετράωτος μὲ δύο ὀντα ἐπὶ τῆς κοιλίας καὶ ἔτερα δύο ὀντα καθέτα ἐπὶ τῶν ὄμων. Ἐλλείπουσιν ἵκανὰ τεμάχια τῆς κοιλίας. Ἐπὶ τῶν ὄμων ἵκανὰ κοσμήματα ἑλικοειδῶν γραμμῶν καὶ περὶ τὴν κοιλίαν διφιοειδὲς κόσμημα οἰονεὶ συνεχῶν ὅφεων. "Υψ. 0,30 μ., πλάτος στομίου 0,125 μ.

18) Δίωτον ἀγγεῖον μικρὸν φαιόχρου πηλοῦ. "Υψ. 0,09 μ.

19-24) Τυφλόστομα ἀμφορείδια κατὰ τὸ μᾶλλον ἀκέραια μὲ παρόμοια κοσμήματα ἐπὶ τῶν ὄμων (Δικτυωτὰ τρίγωνα, συγκεντρικὰ ἡμικυκλια, ἀκτινωτοὺς κύκλους κλπ.).

25) Τυφλόστομον ἀμφορείδιον ἀκέραιον μὲ τὸ στόμιον ὀλίγον ἐλλιπὲς καὶ τὴν ζώνην τῶν ὄμων κατάμεστον δεσμίδων ἡμικυκλίων. Τὰ χρώματα ἔξιτηλα σχεδόν. "Υψ. 0,165 μ.

26-36) Τυφλόστομα ἀμφορείδια σχεδὸν ἀκέραια τὰ πλεῖστα μὲ παρόμοιαν γεωμετρικὴν διακόσμησιν ἐπὶ τῶν ὄμων.

37) Μικρὸν ἀκέραιον τρίωτον λεβήτιον ἀρίστης διατηρήσεως. Τὰ ὀντα μέλανα. "Υψ. 0,06 μ., καὶ πλάτος στομίου 0,04 μ.

38-41) Μόνωτα μικρὰ ἀγγεῖα ἀνευ διακοσμήσεως, ὃν τὸ ἐν κιτρινοφαίου πηλοῦ, τὰ δὲ ἄλλα τρία ἐρυθρωποῖ.

42-44) Τρία τυφλόστομα ἀμφορείδια ἐλλιπῆ κατὰ τὴν κοιλίαν μὲ τὰς αὐτὰς γεωμετρικὰς διακυσμήσεις ἐπὶ τῆς ζώνης τῶν ὄμων.

45) Μικρὸν πήλινον κύπελλον μὲ μικρὰν βάσιν καὶ εὐρὺ στόμιον καὶ μὲ ἐν οἷς (φλυτζάνι) μὲ διακόσμησιν καθέτων ἑλικοειδῶν γραμμῶν.

Ἐν τέλει ὑπάρχει ἀρκετὸς ἀριθμὸς θραυσμάτων καθαρισθέντων, ἐκ τῶν δποίων εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποτελεσθῶσι καὶ ἄλλα ἀγγεῖα.